

vrača (1992) vsakič znova prinašajo določene kritične opazke. Vsi ti filmi kažejo, kako družba ustvarja pošasti, obenem pa »normalni« ljudi rušijo svoje eksistence in človeštvo vodijo v pohlep in bes, da bi si tako pridobili osebno moč in bogatstvo. Obenem Burton razkriva, s kakšno lahkoto je mogoče manipulirati z ljudmi, da sledijo modi oziroma (kot v obeh **Batmanih**) verjamejo in tako postajajo žrtve eksistence in človeštvo vodijo v pohlep in bes, da bi si tako pridobili osebno moč in bogatstvo. Obenem Burton razkriva, s kakšno lahkoto je mogoče manipulirati z ljudmi, da sledijo modi oziroma (kot v obeh **Batmanih**) verjamejo in tako postajajo žrtve eksistence in človeštvo vodijo v pohlep in bes, da bi si tako pridobili osebno moč in bogatstvo.

Batman se vrača je s tega vidika eden najkompleksnejših filmov, kar jih je Burton naredil doslej. Vsi njegovi glavni liki (Batman, Pingvin, Catwoman) živijo dvojnost, ki jim povzroča hude probleme. Po eni strani so pošasti, ki jih žene zgolj sla po maščevanju. Po drugi strani pa imajo

Bruce Wayne, Oswald Cobblepot in Selina Kyle dušo, vendar jih je družba spravila iz tira, tako da so postali mitomaniaki. Celo **Zakrinski križar**, ki hoče mesto očistiti nasilja in ga tako rešiti pred propadom, ni čisto čist. Z drobno napako v črkovanju lahko njegovo ime preberemo tudi kot »*bad man*« (zli mož), kar za hip v očeh prebivalcev Gotham Cityja tudi postane. Dodatna protislovja ponuja arhitektura razpadajočega Metropolis: božično drevo in prijazne prodajalne darilice je scenograf obdal s poslopji, ki očitno izhajajo iz fašistične arhitekture Speer&Co. Strogi ekspresionistični interier štaba Maxa Schrecka je v ostrem kontrastu s topla domačnostjo interierja tajnice Seline Kyle. Burton z interierji neposredno zaznamuje like, ki jih naseljujejo. Zu-

naj, na ulicah mesta, pa člani Cir-kusa rdečega trikotnika in Pingvino učenci povzročajo velike pirotehnične težave. Klovni in akrobati so postali nevarni zabavljaci, ki na smrt plašijo uboge meščane. Nad vsemi pa je dobrotnik Gotham Cityja, Max Schreck, ta najbolj grozljivi lik cele igre, saj ga množice sprejmejo kot »normalno« človeško bitje. Njegovo ime seveda napotuje na nemškega igralca, nosilca naslovne vloge v Murnauovem klasičnem vampirskem filmu **Nosferatu** (1922). V filmu **Batman se vrača** je kri zamenjal denar. »*Money is a gas*,« pravi eden od hitov Pink Floydov. Bo naša prihodnost en sam velik eksploziven plinski mehurček?

CIS BIERINCKX

OCVRTI ZELENi PARADIŽNIKI

FRIED GREEN TOMATOES (AT THE WHISTLE STOP CAFE)

■■■■□

Režija: Jon Avnet.
Scenarij: Fannie Flagg in Carol Sobieski po noveli Fannie Flagg.
Fotografija: Geoffrey Simpson.
Glasba: Thomas Newman.
Igrajo: Kathy Bates, Mary Stuart Masterson, Mary Louise Parker, Jessica Tandy.
Produkcija: Act III Productions, ZDA, 1992.

Če hoče Hollywood v devetdesetih posneti melodramo, ki bo gledalcu pričarala tisto pravo emocionalno vzdušje, kakršnega je vajen iz obdobja štiridesetih in petdesetih, potem mora tako z zgodbo kot s sliko prebuditi pogled in fascinacijo množic, ki se je takrat navduševala nad tem žanrom — ali pa se zateči v iskanje izgubljenega časa, no-

stalgične primerjave med tistim, kar je bilo, in dejanskim stanjem, ki preteklost izključuje. Ker so devetdeseta obdobje močnih čustev, mora ustvarjalec melodrame paziti, da bo ubral pravo pot; se pravi, da čustev, ki so že izživela, ne bo ponavljal ali pa jih zavijal v kostumsko parado določenega obdobja ter jih tako vsiljeval gledalcu, in narobe — izogibati

se mora projeciranja tistega, kar je značilno za emocionalno reagiranje gledalca v devetdesetih, v obdobje, ko devetdesetih še ni bilo. Če vse skupaj poenostavimo, potem lahko rečemo, da mora melodrama v devetdesetih vsebovati zgodbo, ki se na sedanost neposredno navezuje in reflektira njene osnovne značilnosti, zapakirana pa mora biti v

lirično formo preteklosti, ko je slika imela svoj prostor in čas, skozi katera je lahko do potankosti reproducirala okolje in ga hkrati naredila bolj epskega, kot je v resnici.

Film **Fried Green Tomatoes**, ki je nastal po istoimenem romanu Fannie Flagg, leta 1987 nominiranem za Pulitzerjevo nagrado, predstavlja režijski prvenec Jona Avneta; toda kljub temu nam skozi nostalgico pripoved o nekdanjem ameriškem jugu in njegovih značilnih pričara sliko sedanosti in med vrsticami nevsiljivo poudari, kako pomembna je zgodba — tudi tako, da v ekspresionistično formo filma vtke kar dve: obe se odvrtita v Whistle Stopu, Alabama, junakinja in zakrnela gospodinja Evelyn Couch, ki jo perfekcionistično poustvari oskarjevka Kathy Bates. Evelyn lahko zbeži iz monotonije vsakdana in dobesedno iz svoje kože tako, da se vživi v spomine 83-letne Ninny Threadgoode (Jessica Tandy), ki gospodinjstvo popeljeje v trideseta, v dinamični svet rasizma, ljubezni in poguma, ki ga je takrat ustvarjal bogaboječ ameriški jug. Kathy Bates se tako že drugič poistoveti z zgodbo na tak način, da ji ta spremeni življenje: če je bila v Reinerjevem filmu **Misery** za zgodbo pripravljena ubijati, je v filmu **Fried Green Tomatoes** tako odločna, da postane zgodba sama, se pravi, iz emocionalno zaostale, razvaljene gospodinje se začne transformirati v južnjaško dekle, ki jo označujejo ponos, samozavest, trma in močna čustva. Predvsem slednje je tisto, kar je vodilo ustvarjalce filma **Fried Green Tomatoes**: emocije, ki jih v sebi skriva vsaka zgodba, niso nujno del preteklosti in nostalgije, ki ju podoživljamo skozi stari Hollywood; tako kot melodrama ni več nujno domena moških — **Fried Green Tomatoes** je najprej opazila producentka Lisa Lindstrom, obe zgodbi pa v filmu odpolitirajo štiri ženske: Mary Stuart Masterson in Mary Louise Parker ter Kathy Bates in Jessica Tandy; še pred tem je Barbra Streisand odžirala in odigrala **Princa plime**; in še pred tem je Jessica Lange sama preživela družino v filmu **Možje ne zapuščajte žena**. Mar hoče Hollywood pravo žensko in z njo emocionalnost zgodbe, ki jo evocira njen princip, nazaj? Ali pa hoče dopovedati, da sta Sigourney Weaver v seriji **Alien** in Linda Hamilton v **Terminatorju 2** le izmišljotini zagriženih feministk?

MAX MODIC

